

Nr 133.

Av herr Hage m. fl., om skrivelse till Kungl. Maj:t angående förbättring av gällande bestämmelser för upplåtelse och innehav av skogstorp och lägenheter å kronomark i de sex nordligaste länen.

Vid 1912 års riksdag väckte herr Lindhagen tillsammans med under-tecknad Hage tvenne motioner (nr 210 och 211) i II kammaren, gående ut på *dels* ändringar i bestämmelserna om upplåtelse av odlingslägenheter å kronoparker och överloppsmarker inom de sju nordligaste länen, *dels* åstadkommande av en ingående undersökning rörande torparens och andra småbrukares samt lägenhetsinnehavares på kronans domäner ställning och förhållanden.

I nämnda motioner framhölls bl. a., att villkoren för innehavarna av de s. k. kronatorpen i nämnda län äro långt ifrån tillfredsställande, då man sökt klavbinda brukaren till person och egendom så mycket som möjligt. Missnöjet på grund härav har blivit permanent, säges det vidare i motionerna. Särskilt finna innehavarna av dessa torp det mycket litet tillfredsställande, att deras öde skall i så stor utsträckning ligga i händerna på jägmästarna, vilkas sociala och andra förutsättningar för att kunna på ett lämpligt sätt avgöra torparnas frågor ofta äro tämligen små.

I nämnda motioner antydes även, att så småningom några mindre förbättringar åstadkommits i villkoren, som gälla för torparna. Men det oaktat äro dessa villkor fortfarande långt ifrån tillfredsställande. Det framhölls t. ex. i en av nämnda motioner, hurusom brukaren enligt kontraktet vore förbjuden att hos sig hysa obehöriga eller vanfrejdade personer. Denna kontraktsbestämmelse, som väl fortfarande torde äga giltighet, är synnerligen oroande för torparen, då den kan tillämpas hänsynslöst. Det

förefaller egendomligt, att man måste mot en dylik torpare stadga andra bestämmelser rörande inhysande av personer, än vad som gäller för andra medborgare.

Vidare har från början all jakt t. o. m. å nyttigt vilt varit honom förbjuden. Genom motion i riksdagen har nu jakt för honom tillåtits inom det område, som tillmätts honom, vilket i de flesta fall torde vara fullständigt betydelselöst. Motionen ifrågasatte emellertid jakträtt för husbehov även å kringliggande kronopark, men detta yrkande blev av riksdagen avslaget. Nu har detta krav åter framförts från en sammanslutning av kronotorpare i Norrbotten. För min del anser jag att ett sådant krav måste anses berättigat med hänsyn till att man kan ha anledning giva dessa människor, som leva som kulturens pionärer ute i skogarna långt från bebyggda trakter, en liten fördel av detta slag, som ett litet tillskott i den knappa och osäkra fattigmansinkomsten, i synnerhet som det vore en mycket ringa ekonomisk uppoffring för staten, samt ävenså med hänsyn till det förhållandet att dessa medborgare göra det allmänna stora tjänster genom sitt arbete och vakthållning i viss mån på statens stora skogsdomäner.

Även andra bestämmelser för upplåtelseätten, omnämnda i ovan nämnda motioner, torde behöva synas i sömmarna. Särskilt frågan om formerna för denna upplåtelseätt anses av dessa torpare ej tillfredsställande. I korthet sagt, brukar missnöjet formuleras så — vilket framhålls *dels* i en av ovan nämnda motioner, *dels* i uttalanden, som kommit mig tillhanda — att man vill vara likställd med övriga bönder på orten, dock möjligen med den skillnad, som vid ett fortsatt tillstånd av icke äganderätt oundvikligen föranledes härav.

Vad som nu begäres av torparna i fråga är att få ett skifte upplåtet till varje torp, tillräckligt stort för odlingsmark, husbehovsvirke, vedbrand och kreatursbete. Skulle något träd till avsalu få följa med, vore det ej så mycket att säga därom, då inkomsten kunde användas som hjälp till uppodling.

Det antydes även från detta håll, att man kunde upptaga till prövning frågan om att giva nämnda torpare en annan upplåtelseform, i de fall då full äganderätt ej skulle vara lämplig, och har därvid framförts tanken på, att den gamla åborätten infördes utan skattelösningsrätt, d. v. s. att grunden stannar i statens ägo, men att brukarna i övrigt jämställas med ortens bönder.

Denna upplåtelseform — åborätten — har det företrädet att den ej

kräver erläggande av någon köpeskilling för jorden; själva odlingsarbetet medför rätt till orubbad bruknings- och besittningsrätt.

Nämnda åborätt har obestriddigen vissa fördelar, som ännu i vår tid borde beaktas. Om kronans jord upplåtes mot åborätt, bibehålles äganderätten i kronans händer, spekulation i jordvärdet avstänges och åbon behöver ej ikläda sig skulder för köpeskilling. I kronolägenhetskommitténs betänkande har framlagts ett förslag om en »ärftlig arrenderätt», som i viss mån närmar sig åborätt, men den medför en avgift större än den som påvilade de forna åborna, vilka i regel endast erlade skatten till kronan och vanliga onera i övrigt.

»Vi som börjat att bryta bygd i dess otillgängliga urskogar», så skriver en representant för dessa torpare, »där det är en och två mil mellan gårdarna, borde verkligen få komma i åtnjutande av alla de förmåner som kunna åstadkommas, om vi skola kunna utföra något kulturarbete inom detta ödeland. Som det nu är ställt är det få torpare som ha lust utföra något arbete på sina torp. Förresten vill ingen hava ett skogstorp numera, såvida det går att skaffa annan jord.»

Ett uttryck för önskemålen från nämnda torpare, vilka visserligen tillerkänts vissa tilläggsbidrag för odling enligt 1918 års beslut; bidrag som dock med hänsyn till nuvarande penningvärden torde behöva utökas, ha framförts i nedanstående protokollsutdrag:

»Piteå älvdals skogstorpäreförening med ett 40-tal anslutna medlemmar, samlade till möte den 27 dec. 1920, får efter överläggning om sin ställning och sina villkor i samhället uttala följande erinringar och önskemål.

Att då de kontrakt som tillämpats vid upplåtande av skogstorp knappast kunna anses tillfredsställande från vare sig skogstorpärens eller samhällets synpunkt, desamma måtte upphävas och ersättas med någon annan och värdigare form för upplåtelse. Vi kunna nämligen icke fatta eller förstå samhällets intresse av att av dem, som i all sin ringhet dock äro odlingens och civilisationens pionärer i ödemarken, skapa en pariasklass utan annan rättighet än den till slitet och försakelsen. Medvetandet om vårt människovärde gör att vi känna förnedringens nesa och därför önska förhållandena ändrade så, att den sociala skillnad, som förefinnes mellan oss skogstorpäres å ena sidan och ortens övriga odlare, bönderna, å den andra, så mycket som möjligt är, bortelimineras. I detta syfte vilja vi hemställa att av redan upplåtna skogstorp, de som bebyggts eller annars ur odlingens synpunkt böra fullföljas, måtte till innehavaren överlåtas på villkor, vartill den gamla åborätten kan tjäna som mönster, ursprunglig eller

moderniserad eller, om detta icke låter sig göra, möjlighet till äganderättsförvärv i överensstämmelse med de villkor, som gälla för statens kolonisations verksamhet, måtte beredas de skogstorpare, som därom göra framställning. Vilket av dessa alternativ som väljes, bör dock skogsmark med nödigt husbehovsvirke och bränsle tilldelas varje lägenhet.

Piteå älydals skogstorpäreförening.

Styrelsens Adr., Muoskosel.

Med hänvisning till ovanstående skulle det vara synnerligen önskligt, om nämnda torparens förhållanden kunde i ovanstående avseenden förbättras. Det torde dock vara nödvändigt, att den ändringen av deras villkor föregås av en *kort* och *hastig* utredning.

Det hemställes alltså,

att riksdagen måtte i skrivele till Kungl. Maj:t hemställa, att Kungl. Maj:t måtte låta utreda, huruvida och i vilken mån de bestämmelser, som gälla för skogstorpärens och lägenhetshavare inom de sex nordligaste länen, böra förbättras i ovanstående och eventuellt även i andra avseenden och att Kungl. Maj:t måtte för riksdagen framlägga de förslag, vartill utredningen kan giva anledning.

Stockholm den 21 Jan. 1921.

Ernst Hage.

Ivar Vennerström.

C. O. Johansson,
Sollefteå.

J. P. Dahlén.

O. W. Lövgren
i Nyborg.